

ĈAPITRO 8. Servoj, festoj, kutimoj, eventoj, en hotelo, direktoj

ROZDZIAŁ 8. Usługi, święta, zwyczaje, wydarzenia, w hotelu, kierunki

W tym rozdziale nauczysz się m.in.:

- tworzyć wyrazy z przyimkiem w postaci przedrostka;
- prowadzić dialogi dotyczące usług;
- określać rodzaje sklepów oraz cechy produktów;
- prowadzić dialogi dotyczące wydarzeń w czasie i ich dat;
- prowadzić dialogi w hotelu i wypełniać formularze rejestracyjne;
- prowadzić dialogi dotyczące zwiedzania miasta i kierunków;
- zdrabniać imiona męskie i żeńskie;
- używać wyrażen do pracy w sieci informatycznej i na komputerze.

NI KONATIĜU

Powiedzcie, co planujecie robić. Posłujcie się wzorem:

Lektoro: Hodiaŭ mi vizitos la urbon. Kaj vi?

Beata: Mi kantos kun mia amiko. Kaj vi?

Toni: Mi promenos al la arbaro. Kaj vi?

I. KOMUNIKADO – frazoj, vortoj, reguloj

A. Du vortoj kune povas krei novan

Antaŭhieraŭ denove kunvenis internacia grupo por lerni, ke du vortoj kune povas krei novan. Ili devis enskribi la nomojn en la liston kun la subskriboj. Postmorgaŭ ili forveturos.

Przeczytajcie kolejno na głos, po jednej linijce, a potem odpowiedzcie na zadane pytanie.

antaŭ — przed	hieraŭ — wczoraj	antaŭhieraŭ — przedwczoraj
inter — między	nacia — narodowy	internacia — międzynarodowy
en — w	skribi — pisać	enskribi — wpisać
el — wy-	~	elskribi — wypisać
sub — pod	~	subskribo — podpis
super — nad	homa — ludzki	superhoma — nadludzki
for — w dal; precz	veturi — jechać	forveturi — wyjechać
de — od	nove — po nowemu	denove — od nowa; znów
kun — z (kim, czym)	veno — przyjscie	kunveno — zebranie

❖ Początkowe części wyrazów *antaŭhieraŭ*, *internacia*, *enskribi*, *denove* są jednocześnie samodzielnymi wyrazami *antaŭ*, *inter*, *en*, *de*, które tu występują jako **1**

Powiedz lub napisz, jak rozumiesz wyrazy w prawej kolumnie:

post — po	morgaŭ — jutro	postmorgaŭ — .....
pri — o	skribi — pisać	priskribi — .....
el — wy- 2	iri — chodzić, iść	eliri — .....
en — w	~	eniri — .....
ekster — poza	lando — kraj	eksterlando — .....
al — do, ku	doni — dać	aldoni — .....
sen — bez	senca — sensowny	sensenca — .....
tra — prze- 3	vivi — żyć	travivi — .....
trans — prze- 3	planti — sadzić	transplanti — .....

Aldonaj ekzemploj:

inter — między	paroli — mówić	interparoli — .....
antaŭ — przed	urbo — miasto	antaŭurbo — .....
sur — na	skribo — pismo	surskribo — .....
sub — pod	tera — ziemny	subtera — .....
super — nad	sona — dźwiękowy	supersona — .....
ĝis — do, aż do	atendi — czekać	ĝisatendi — .....
kia — jaki	maniero — sposób	kiamaniere — .....

B. Por la edzino juna bedueno pagis tri kamelojn

Miaj novaj ŝuoj kostis cent eŭrojn.

Mi aĉetis ilin en ŝuvendejo.

Por la edzino juna bedueno pagis tri kamelojn.

Riparo de sledo kostis al Sankta Nikolao dek boacojn.

La pako pezas du kilogramojn kaj kvardek dekagramojn.

En la pako estas multkoloraj varoj.

En legoma budo Karlo aĉetis bananojn, kiuj pezis unu kilogramon.

Ne ĉiuj estis bongustaj.

Mi devis viziti aŭtoriparejon, kie mi pagis 200 zlotojn por kontrolo servo.

Renato mendis novan kostumon ĉe tajloro. Tio kostos lin mil dolarojn.

Kavaliro akriĝis glavon ĉe forĝisto. Li pagis sep dukatojn.

Japano riĉulino mendis braceleton ĉe juvelisto. Ŝi pagis okcent mil enojn.

❖ Nazwy jednostek monetanych, wagi i miary podane bezpośrednio po czasownikach *pagis, kostis, pezis* oraz po liczbie mają w języku esperanto końcówkę 4

Vortareto:

• boaco — renifer	• sledo — sanie	• tajloro — krawiec
• varo — towar	• servo — usługa	• mendi — zajmować
• akriĝi — ostrzyć	• forĝisto — kowal	• eno — jen

1. *Mówcie, ile coś kosztuje albo ile kosztowało coś, co do was należy, np.*

A: Kilogramo da sukero kostas ĉirkaŭ tri zlotojn.

B: Mia poŝtelefono kostis ducent dudek zlotojn.

C: Ĉi tiu / Tiu ĉi globkrajono kostis kvar zlotojn kaj kvindek groŝojn.

Pytajcie też kogoś, ile kosztowała jakaś jego rzecz albo ile za tę rzecz zapłacił, np.

A: Kiom kostis via tekkomputilo?

B: Ĝi kostis ĉirkaŭ sepcent eŭrojn.

C: Kiom vi pagis por via bluzo?

D: Mi pagis por ĝi tridek kvin eŭrojn kaj naŭdek cendojn.

2. *Mówcie, ile ważycie wy sami albo ktoś ze znanych wam osób, np.*

A: Mi pezas sepdek kilogramojn.

B: Mia onklino pezas pli ol cent kilogramojn.

Pytajcie też kogoś, ile, jego zdaniem, ktoś waży (można podawać nazwiska znanych osobistości), np.

A: Kiom, laŭ via opinio, pezas (nazwisko)?

B: Laŭ mia opinio li/ŝi pezas ..... kilogramojn.

3. *Niech jedna osoba wymieni nazwę sklepu i produktu, który w nim kupiła lub oglądała, a druga niech zapyta o cechę tego towaru lub opinię na jego temat, np.*

- A: En supervendejo mi aĉetis fiŝon.
 B: Kia ĝi estis?
 A: Mezgranda kaj freŝa.
 C: En aŭta ekspoziciejo mi rigardis elektran aŭton.
 D: Kion vi opinias pri ĝi?
 C: Komforta, sed multekosta.

Moĝecie *wykorzystać* *wcześnie* *poznane* *nazwy* *produktów* *lub* *towarów* *oraz* *następujące* *rodzaje* *sklepów* *i* *cechy* *produktów*:

VENDEJOJ (SKLEPY):

• supervendejo (<i>supermarket</i>)	• parfumejo	• kiosko
• superbazaro (<i>targowisko</i>)	• viandejo (<i>sklep mięsny</i>)	• apoteko
• ŝuvendejo (<i>sklep z obuwiami</i>)	• librovendejo (<i>księgarnia</i>)	• artgalerio
• aŭta ekspoziciejo (<i>salon samochodowy</i>)	• muzikbutiko (<i>sklep muzyczny</i>)	
• brokantejo (<i>sklep z rzeczami używanymi</i>)	• retbutiko (<i>sklep internetowy</i>)	

TRAJTOJ DE PRODUKTO (CECHY PRODUKTU):

• (mal)granda	• (mal)peza	• (mal)freŝa	• senlaktoza
• (mal)bela	• (mal)eleganta	• (mal)dolĉa	• buntkolora
• (mal)interesa	• (mal)komforta	• (mal)bongusta	• fascina
• (mal)multekosta	• ekstravaganca	• eleganta	• ĉarma
• eksvalida (<i>przeterminowany</i>)	• eksterordinara (<i>wyjatkowy</i>)		

4. *Mówcie o różnych usługach i ich kosztach, np.*

- A: La riparo de miaj sandaloj ĉe ŝuisto kostis 25 eŭrojn.
 B: En vojaĝagentejo mi aranĝis ekscitan feriadon, kiu koston ses mil zlotojn.
 C: Purigadservoj koston al nia firmao du mil okcent dolarojn monate.

Moĝecie *wykorzystać* *nazwy* *następujących* *usług* *i* *usługodawców*:

• vojaĝagentejo (<i>biuro podróży</i>)	• lavejo (<i>pralnia</i>)
• aŭtoriparejo (<i>warsztat samochodowy</i>)	• bicikloriparejo
• ĉe frizisto (<i>fryzjer</i>) / juvelisto (<i>jubiler</i>)/ŝminkistino (<i>makijażystka</i>)/arkitekto	
• de/ĉe tajloro (<i>krawiec</i>)/ŝuisto (<i>szewc</i>)/horloĝisto/forĝisto (<i>kowal</i>)/tubisto (<i>hydraulik</i>)	

Aldonaj ekzemploj:

• komputiliparejo (<i>serwis komputerów</i>)	• kontada oficejo (<i>biuro rachunkowe</i>)
• advokata firmao (<i>kancelaria adwokacka</i>)	• monŝanĝejo (<i>kantor wymiany walut</i>)
• asekura kompanio (<i>firma ubezpieczeniowa</i>)	• komunuma oficejo (<i>urząd gminy</i>)

PLIFIRMIGO

Wyraź poniższe zdania po esperancku i porównaj z rozwiązaniami w kluczu do zadań.

1. Ta kŝiŝzka kostonawa 17,70 euro.

2. W jakim sklepie kupiłaś tę sukienkę?	W butiku.
3. Alberto waży 80 kilogramów.	
4. Ile kosztowała kurtka Aleksandra?	Kosztowała 75 złotych.
5. Jaki jest jogurt, który kupiłeś w supermarkecie?	Przeterminowany.
6. Ile ważą te cukierki?	1 kilogram.
7. Czy są smaczne?	Są bardzo słodkie.
8. Gdzie naprawiłaś rower?	W warsztacie rowerowym.
9. Co chcesz zamówić u krawca?	Długie spodnie.

C. Kiam vi unuafoje renkontis vian koramikinon?

A: Kiam vi unuafoje renkontis vian koramikinon? **5**

B: En 2021.

C: Kiam vi unuafoje stiris aŭtomobilon?

D: Kiam mi estis 18-jara.

E: Kiam vi lastfoje estis en operetejo?

F: Antaŭ kvar monatoj.

G: Kiam vi lastfoje veturis per trajno?

H: Antaŭ multaj jaroj.

I: Kiam vi ekskursos al Kopenhago?

J: Post du semajnoj.

❖ Pytając o czas, używa się wyrazu „kiedy”. Wyraz ten brzmi po esperancku **6**

1. *Zadawajcie sobie nawzajem podobne pytania — o to, kiedy ktoś coś zrobił po raz pierwszy (**unuafoje**) bądź ostatni (**lastfoje**) albo kiedy coś robi lub zamierza zrobić w przyszłości. Oprócz powyższych możecie też użyć następujących zwrotów:*

UNUAFOJE (PIERWSZY RAZ):

• iri al lernejo/antaŭlernejo	• veturi per biciklo	• amuziĝi en diskoteko
• havi rendevuon kun knab(in)o	• esti eksterlande	• uzi poŝtelefonon
• vojaĝi per trajno/aŭtoĉaro	• tralegi libron	• aŭdi pri Esperanto

LASTFOJE (OSTATNIO):

• manĝi melon/grapfrukton	• esti en muzeo	• esti ĉe kuracisto/okulisto
• rompi glason (teleron)	• ricevi donacon	• ĉeesti en matĉo
• trovi (perdi) monon	• trinki kakaon	• interparoli telefone

ESTONTE (W PRZYSZŁOŚCI):

• renkontiĝi kun viaj geamikoj	• iri al kinejo	• legi libron/gazeton
• purigi vian ĉambron/loĝejon	• televidi	• aŭskulti radion/muzikon
• iri al eksterlando (za granicę)	• viziti dentiston	• telefoni al via amik(in)o

2. *Pytajcie, o której godzinie coś się rozpocznie (**komenciĝos**) albo skończy (**finiĝos**).*

*W odpowiedziach pamiętajcie, że podając pełną godzinę, stosuje się przyimek **je**, a podając niepełną godzinę, trzeba użyć biernika, np.*

A: Je kioma horo komenciĝos la filmo?

B: Je la oka.

C: Je kioma horo finiĝos la leciono?

D: Dek kvin minutojn antaŭ la sesa.

Oto zdarzenia, wraz z godzinami, o które możecie pytać:

• renkontiĝo — 17:25	• ekzameno — 10:40	• prelego — 9:05
• lekcio — 10:20	• bankedo — 19:45	• simpozio — 13:50
• debato — 9:10	• konferenco — 18:00	• seminario — 14:35
• tagmanĝo — 15:10	• spektaklo — 18:30	• kunveno — 16:45

Aldonaj ekzemploj:

• kunsido — 11:15	• ceremonio — 15:30	• solenaĵo — 12:00
• matĉo — 14:15	• balo — 20:00	• prezentado — 7:30
• festeno — 16:15	• lunĉo — 12:55	• matenmanĝo — 7:40
• kongreso — 10:00	• temanĝo — 16:20	• vespermanĝo — 18:50

PLIFIRMIGO

Wyraź poniższe zdania po esperancku i porównaj z rozwiązaniami w kluczu do zadań.

1. Kiam Agnesa zamierza jechać za granicę?	Za trzy tygodnie.
2. Kiam po raz pierwszy podróżowałaś pociągiem?	Gdy miałem cztery lata.
3. Kiam Renato po raz ostatni był u lekarza?	Dwa miesiące temu.
4. Kiam zadzwonisz do babci Ireny?	Za kilka minut.
5. Kiam po raz ostatni jeździłeś motorowerem?	Przed wielu, wielu laty.
6. Kiam pani Zip po raz pierwszy spotkała pana Zip?	W 1997 r.

D. Kiam estas la Kristnasko?

A: Kiam ekveturos la trajno?

B: Dek ses minutojn post la naŭa.

C: Kiam Sofia flugos Parizon?

D: Post du semajnoj.

E: Kiam naskiĝis Nikolao Pret?

F: Li naskiĝis la 25-an de julio 1984

G: Kiam estas la Kristnasko?

H: La dudek kvinan de decembro.

1. *Pytajcie o datę jakiegoś wydarzenia historycznego, np.*

A: Kiam okazis la unua publika prezentado de filmo?

B: Ĝi okazis la 28-an de decembro 1895.

W pytanich i odpowiedziach moĝecie wykorzystac następujace elementy:

• eksplodis la dua mondmilito	— 1.09.1939
• Kristoforo Kolumbo alvenis al Ameriko	— 12.10.1492
• aperis la unua lernolibro de Esperanto	— 26.07.1887
• la unua homo starigis sur la Luno	— 21.07.1969
• okazis la atako kontraŭ la Mondkomerca Centro en Nov-Jorko	— 11.09.2001
• Pollando kaj Hungario fariĝis membroj de la Eŭropa Unio	— 1.05.2004

2. Pytajcie o datę rozmaitych świąt lub czyichś urodzin i związanymi z tym zwyczajami, np.

A: Kiam estas la jarfina tago?

B: La 31-an de decembro.

C: Kion oni kutime tiam faras?

D: Oni dancas, trinkas ĉampanon kaj bondeziras por la nova jaro.

E: Kiam estas via naskiĝtago?

F: La 18-an de junio.

G: Kion vi kutime tiam faras?

H: Mi regalas miajn amikojn per grandega torto kaj blanka vino.

Oprócz powyższych moĝecie teĝ użyc następujacych nazw świąt i określeń zwyczajów:

FESTOTAGOJ (NAZWY ŚWIĄT):

• la Internacia Tago de Virinoj	• la Tago de Patrinoj	• la Tago de Infanoj
• la Tago de Sankta Valentino	• la Tago de Sankta Nikolao	• Haloveno
• la nacia festo de Pollando	• la nacia festo de Francio	• la Kristnaska vespero
• Kristnasko	• Silvestro	• Pasko

KUTIMOJ (ZWYCZAJE):

- oni donacas florojn (*obdarowuje się kwiatami*)
- oni manĝas lokajn specialaĵojn tiajn kiel .... (*je się lokalne specjały, takie jak ...*)
- oni faras kaj ricevas Kristnaskajn donacojn (*daje się i otrzymuje prezenty wiglijne*)

Aldonaj ekzemploj:

- infanoj serĉas ovojn kaŝitajn en la domo kaj apude
(*dzieci szukają jaj ukrytych w domu i wokół niego*)
- infanoj surmetas kukurbajn maskojn por timigi najbarojn
(*dzieci zakładają maski z dyni, aby straszyc sąsiadów*)
- diversaj ensembloj kaj individuoj paradas kun flagoj tra la ĉefaj stratoj
(*różne zespoły i pojedyncze osoby paradują z flagami głównymi ulicami*)

W odniesieniu do Wielkanocy — która jest świętem ruchomym — pytanie o datę brzmi:

Kiam Pasko estos/estis ĉi-jare?

3. Mówcie, że coś zrobiliście albo zrobicie w którymś dniu tygodnia według wzoru:

Dimanĉon mi iros al teatro.

4. *Móvkie, že wy sami albo ktoś inny pragnie udać się na jakiś kontynent, do jakiegoś kraju lub miasta, według wzoru:*

A: Mi deziras iri Usonon.

B: Mia amiko deziras veturi Azion.

C: S-ro Grand deziras flugi Kairon.

PLIFIRMIGO

Wyraż poniższe zdania po esperancku i porównaj z rozwiązaniami w kluczu do zadań.

1. Kiedy jest Międzynarodowy Dzień Kobiet?	8 marca.
2. O której godzinie rozpocznie się uroczystość?	Rozpocznie się o dwunastej.
3. Kiedy ukazał się pierwszy podręcznik esperanta?	Ukazał się 26 lipca 1887 r.
4. We wtorek rano Anĝela urodziła córkę.	
5. Pragnę pojechać do Wenecji.	
6. O której godzinie skończy się zebranie?	Skończy się za kwadrans piąta.
7. Kiedy są imieniny Rikarda?	3 kwietnia.
8. Spotkajmy się w piątek po południu.	
9. O której godzinie rozpoczęło się przedstawienie?	Rozpoczęło się o wpół do ósmej.
10. Kiedy pierwszy człowiek stanął na Księżycu?	21 lipca 1969 r.
11. Chcemy lecieć do Delhi.	

E. Sankta Nikolao ie perdis tri boacojn, ien ili forkuris...

Kie estas tro varme, tien Sankta Nikolao ne volas veturi. Li preferas resti tie ĉi en Rovaniemi, nenien sin movi. Li tamen ie perdis tri boacojn, ien ili forkuris. Ĉie li serĉis. Vane.

Przeczytajcie kolejno na głos, po jednej linijce, a potem odpowiedzcie na zadane pytania.

Miejsce		Kierunek	
kie	— gdzie	kien	— dokąd
tie	— tam (= w tamtym miejscu)	tien	— tam (= w tamto miejsce)
ĉi tie, tie ĉi	— tutaj (= w tym miejscu)	tien, tien ĉi	— tutaj (= w to miejsce)
ĉie	— wszędzie (= w każdym miejscu)	ĉien	— wszędzie (= w każde miejsce)
ie	— gdzieś	ien	— dokądś
nenie	— nigdzie (= w żadnym miejscu)	nenien	— donikąd (= w żadne miejsce)

❖ Przedstawione tutaj esperanckie określenia miejsca mają końcówkę .....,

natomiast w określeniach kierunku należy jeszcze do nich dodać końcówkę: **9**

Powiedz lub napisz, jak rozumiesz wyrazy w prawej kolumnie:

hejme — w domu

hejmen — do domu

eksterlande — za granicą

eksterlanden — .....

oriento	—	wschód		
oriente	—	na wschodzie	orienten	— .....
dekstre	—	po prawej stronie	dekstren	— w prawo
rekte	—	prosto	rekten	— .....
supre	—	ponad, u góry	supren	— .....
antaŭ	—	z przodu	antaŭen	— .....

Aldonaj ekzemploj:

okcidento	—	zachód		
okcidente	—	.....	okcidenten	— .....
nordo	—	północ		
norde	—	.....	norden	— .....
sudo	—	południe		
sude	—	.....	suden	— .....
maldekstre	—	po lewej stronie	maldekstren	— .....
sub	—	na dole	suben	— .....

F. Peĉjo jam scipovas manĝi per kulero kaj forko

Karlo skribas per plumo.

Nina ŝatas pentri per akvofarboj.

Laŭra scipovas kudri per kudromaŝino.

Francisko fotas per cifereca fotilrato.

Roza purigas la dentojn per elektra dentobroso.

Jakobo desegnis pejzaĝon per kolorkraĵoj.

Peĉjo jam scipovas manĝi per kulero kaj forko. **7**

Anjo ludas per pupo.

❖ Aby wyrazić czym się posługujemy używa się w języku esperanto przyimka **8**

Vortareto:

• kudromaŝino	—	maszyna do szycia	• pupo	—	lalka
• dentobroso	—	szczoteczka do zębów	• purigi	—	czyścić

Mówcie, czym wy lub inni posługują się często, a czym rzadko lub wcale, np.

Mi ofte skribas per komputilo.

Mi malofte skribas per kraĵono.

La dikulo ne ofte malfermas la botelon per malfermilo, li kapablas permane.

Tiu juna ĉino neniam manĝis per forko.

• Amazono — Rejno (longa)	• Wigry — Bajkalo (profunda)
• Pacifiko — Atlantiko (granda)	• Himalajo — Karpatoj (alta/altaj)
• Latino — Esperanto (facila)	• oro — arĝento (valora)
• papero — fero (peza)	• elefanto — ĉevalo (forta)

Aldonaj ekzemploj:

• vilao — loĝejo (multekosta)	• Eŭropo — Afriko (varma)
• antilopo — hipopotamo (rapida)	• ŝakludo — damludo (komplika)
• la suno — la luno (proksima al la tero)	
• vakerfilmoj — sciencfikciaj filmoj (interesaj)	
• vizito ĉe dentisto — vizito ĉe geamikoj (agrabla)	

3. *Mówcie o obiektach mających daną cechę w stopniu najwyższym lub najniższym. Na końcu zdania możecie na przykład użyć wyrażień:*

• en la mondo	• en la jaro	• en nia klaso/grupo
• en la naturo	• sur la Tero	• en la Sunsistemo (w Układzie Słonecznym)

Oto nazwy obiektów, o których możecie mówić (w nawiasie odpowiedni zbiór obiektów i porównywana cecha):

• Azio (granda, kontinento)	• Nilo (longa, rivero)
• Jupitero (granda, planedo)	• Everesto (alta, monto)
• montgrimpado (danĝera, sporto)	• Rusio (granda, lando)
• majo (bela, monato)	• Tokio (granda, urbo)
• Bajkalo (profunda, lago)	• Linda (bela, knabino)

Aldonaj ekzemploj:

• Antarkto (varma, kontinento)	• Saharo (granda, dezerto)
• Himalajo (alta, montaro)	• Merkuro (granda, planedo)
• diamanto (mola, mineralo)	• februaro (longa, monato)
• Aŭstralio (granda, kontinento)	• Gronlando (granda, insulo)

PLIFIRMIGO

Wyraź poniższe zdania po esperancku i porównaj z rozwiązaniami w kluczu do zadań.

1. Szachy są bardziej skomplikowane niż warcaby.
2. Liliana jest tak urocza jak Marta.
3. Łacina jest trudniejsza od esperanta.
4. Antarktyda jest najzimniejszym kontynentem na ziemi.
5. Jowisz jest największą planetą w Układzie Słonecznym.
6. Łukasz nie jest tak przyjazny jak Marek.
7. Missisipi jest krótsza niż Amazonka.
8. Żelazo jest cięższe od papieru.
9. Diament jest najtwardszym minerałem w przyrodzie.

II. LINGVAJ AVENTUROJ

NI KONVERSACIU

1.

A: Ni renkontiĝu hodiaŭ posttagmeze.

B: Bedaŭrinde, mi ne povos.

A: Kial?

B: Ĉar mi iros al bilardejo.

A: Ni renkontiĝu sabate antaŭtagmeze.

B: Kun plezuro. Je kioma horo?

A: Je la dek-unua.

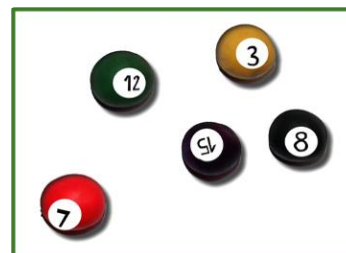
B: Bone.

A: Ni renkontiĝu morgaŭ vespere.

B: Mi bedaŭras, sed mi ne povos.

A: Kial?

B: Ĉar mi riparos la motorciklon.

Przeprowadzajcie podobne dialogi. W pierwszym zdaniu proponujcie porę spotkania, np.

• hodiaŭ	• morgaŭ	• postmorgaŭ		
• lunde	• marde	• merkrede	• ĵaŭde...	
• matene	• antaŭtagmeze	• posttagmeze	• vespere	• nokte

Jeśli rozmówca się zgadza, podajcie godzinę:

• unua	• dua	• tria	• kvara...

Odmawiając spotkania, powiedzcie (w czasie przyszłym), czym będziecie zajęci, np.

• ĝladi miajn bluzojn/ĉemizojn
• lerni maniri/stari sur la kapo
• iri al festeno/modparado/pupteatro
• labori en mia ĝardeno/oficejo/drinkejo
• rigardi la lastan epizodon de mia preferata televida serio

Aldonaj ekzemploj:

• ĉeesti en boksomatĉo/...en leciono de Esperanto/...en koncerto de popola muziko
• viziti kurson de ĵudo/...ekspozicion de japana pentrarto/...mian psikanalizon
• televidi programon por dommastrinoj/...por terkulturistoj/...por kat-amantoj

2.

- A: Ni iru al teatro hodiaŭ vespere.
 B: Perfekta ideo. Ni renkontiĝu ĉe mi je la sesa horo.
 A: Tre bone. Do, ĝis la revido.
 B: Ĝis la.
- A: Ni iru al diskoteko vendrede posttagmeze.
 B: Brila ideo. Ni renkontiĝu antaŭ la diskoteko je la kvina horo.
 A: Je la kvina mi ne povas. Eble je la deka?
 B: Tro malfrue. Mi proponas la okan.
 A: Mi ankoraŭ ne finos mian pianolecionon.
 B: Do, je la naŭa?
 A: Konsentite. Do, ĝis la revido.
 B: Ĝis la.
- A: Ni iru al sukeraĵejo morgaŭ matene.
 B: Bedaŭrinde, mi ne povas. Mi estos okupita.
 A: Domaĝe.
 B: Kaj posttagmeze je la sesa?
 A: Perfekte.

Przeprowadzajcie podobne dialogi. Proponujcie pójście do różnych miejsc, np.

• teatro	• diskoteko	• parko
• kinejo	• cirko	• operejo
• operetejo	• filharmonio	• koncertejo
• restoracio	• kafejo	• picejo
• dancejo	• klubejo	• amuzparko
• muzeo	• artgalerio	• zoologia/botanika ĝardeno

Podawajcie okoliczniki czasu:

• hodiaŭ	• morgaŭ	• postmorgaŭ
• lunde	• marde	• merkrede...
• matene	• antaŭtagmeze	• posttagmeze...

Ustalcie miejsce spotkania, np.

• ĉe mi	• en mia loĝejo	• ĉe vi
• en via loĝejo	• en la metrostacio	• antaŭ la teatro (diskoteko)
• ĉe la bushaltejo/tramhaltejo (na przystanku autobusowym/tramwajowym)		

Podajcie także godzinę spotkania:

• unua	• dua	• tria	• kvara ...

3.

A: Bonan matenon, sinjoro, mi ĵus alvenis al tiu hotelo.

B: Bonan matenon, sinjorino. Kiel vi nomiĝas?

A: Mi estas Klara Zamenhof. 11

B: Ĉu vere? Mi ne povas trovi vian rezervadon.

A: Mi ŝercis. Mia vera nomo estas Tina Klar.

B: Ĉio en ordo. Nun bonvolu plenigi la registran formularon.

A: Momenton .... Bonvolu, ĝi estas preta.

B: Dankon, jen la ŝloskarto al via ĉambro. La liftoj estas dekstre. La restoracio maldekstre.

A: Dankon. Mi volas atendi mian amikon en la vestiblo.

A: Saluton Petro!

B: Sal Tina!

A: Mi ĝojas vidi vin. Kion vi rekomendus viziti?

B: Ni rigardu la mapon.

Vortareto:

• ĵus	— <i>dopiero co, przed chwilą</i>	• rezervado	— <i>rezerwacja</i>
• kiel vi nomiĝas	— <i>jak się nazywasz</i>	• ĉio en ordo	— <i>(wszystko) w porządku</i>
• alveni	— <i>przybyć</i>	• ĉu vere?	— <i>czyżby? naprawdę?</i>
• momenton	— <i>chwilę</i>	• vestiblo	— <i>lobby hotelowe</i>
• ŝloskarto al la ĉambro	— <i>klucz (karta) do pokoju</i>	• preta	— <i>gotów</i>
• plenigi la registran formularon	— <i>wypełnić formularz rejestracyjny</i>		

1. *Przeprowadzajcie dialogi stosując następujące poprawne wzory:* 12

A: Kiel vi nomiĝas?

B: Mi estas Ludoviko Zamenhof. 11

A: Kiel vi nomiĝas?

B: Mi nomiĝas Ludoviko Zamenhof.

A: Kiel vi nomiĝas?

B: Mia nomo estas Ludoviko Zamenhof.

A: Kiu vi estas?

B: Mi estas Ludoviko Zamenhof.

A: Kiu estas via nomo?

B: Mia nomo estas Ludoviko Zamenhof.

2. *Przeprowadzajcie dialogi według wzoru:*

A: Kion vi rekomendus viziti?

B: Mi proponas viziti la Botanikan Muzeon.

A: Eble por morgaŭ, hodiaŭ mi bezonas freŝan aeron, ekzemple iri al iu parko.

B: Bone, volonte, ni iru tien.

Proponujcie pójście do różnych miejsc, np.

• Teatro Nova	• diskoteko	• Muzeo de Tekniko	• kinejo
• Urba Filharmonio	• Eŭropa Klubo	• restoracio „Etoso”	• artgalerio
• malnova stacidomo	• antikvaj ruinoj	• Reĝa Kastelo	• riverbordo
• ortodoksa preĝejo	• sinagogo	• amuzparko	• urbodomo

4.

A: Bonan tagon sinjoro.

B: Kiel mi povas helpi al vi?

A: Kiel mi povas atingi la centran stacidomon per aŭto?

B: Ĉe la trafiklumoj turnu dekstren.

A: Kaj poste?

B: Veturu rekten ĉirkaŭ unu kilometron ĝis la trafikcirklo.

Vi vidos la stacidomon maldekstre.

A: Koran dankon.

B: Nedankinde.

Vortareto:

• trafiklumoj — <i>światła na skrzyżowaniu</i>	• turni — <i>skręcić</i>
• trafikcirklo — <i>rondo</i>	• poste — <i>następnie</i>
• stacidomo — <i>dworzec</i>	• nedankinde — <i>nie ma za co</i>

Przeprowadzajcie podobne dialogi pytając o dojazd do innych obiektów i wskazując kierunki (patrz rysunek 6.).

BAZA VORTPROVIZO BILDOFORME

Pierwszy rysunek zawiera formularz rejestracyjny w hotelu lub na imprezę. Wypełnij swoje dane i preferencje.

Na drugim, wybierz z podanej listy właściwe wyrazy i wpisz je w ramkach pod odpowiednim rysunkiem. Niektóre wyrazy do tego tematu nie pasują. Już użyty wyraz zaznaczaj w kwadraciku (np.). Staraj się zapamiętać jak najwięcej słówek z danej tematyki – przydadzą się.

5. PLENIGO DE FORMULARO

Wypełnienie formularza

Personaj datumoj

Persona nomo

Familia nomo

Naskiĝdato - tt/mm/jjjj

Genro - ina / vira / alia

Adresaj datumoj

Strato, domnumero, loĝejo

Loĝurbo

Poŝtkodo

Loĝŝtato

Kontakto

Retpoŝtadreso

Telefonnumero

Restado

Alvendato

Forirdato

Ĉambrotipo - unulita, dulita, plurlita

Manĝotipo - vianda, vegetara, vegana

Traduko de sinsekvaj vortoj en la formularo:

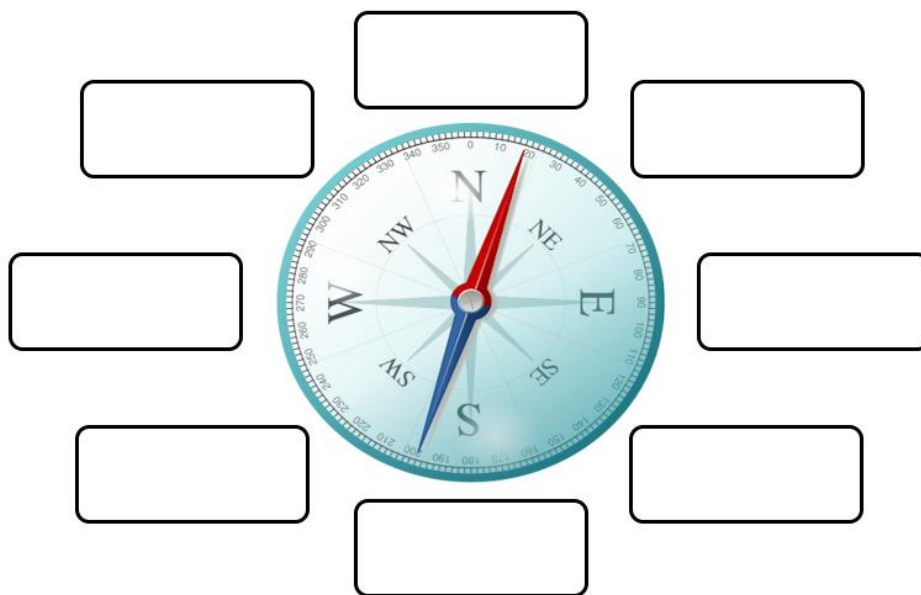
· Dane personalne	· Imię	· Nazwisko
· Data urodzenia — dd/mm/rrrr	· Płeć — żeńska / męska / inna	· Miejscowość
· Dane adresowe	· Ulica, nr domu, mieszkania	· Nr telefonu
· Kod pocztowy	· Państwo zamieszkania	· Data wyjazdu
· Kontakt	· Adres internetowy	
· Okres pobytu	· Data przybycia	
· Pokój — z 1, 2, wieloma łózkami	· Posiłki — z mięsem, wegetariańskie, wegańskie	

6. SITUO KAJ DIREKTOJ

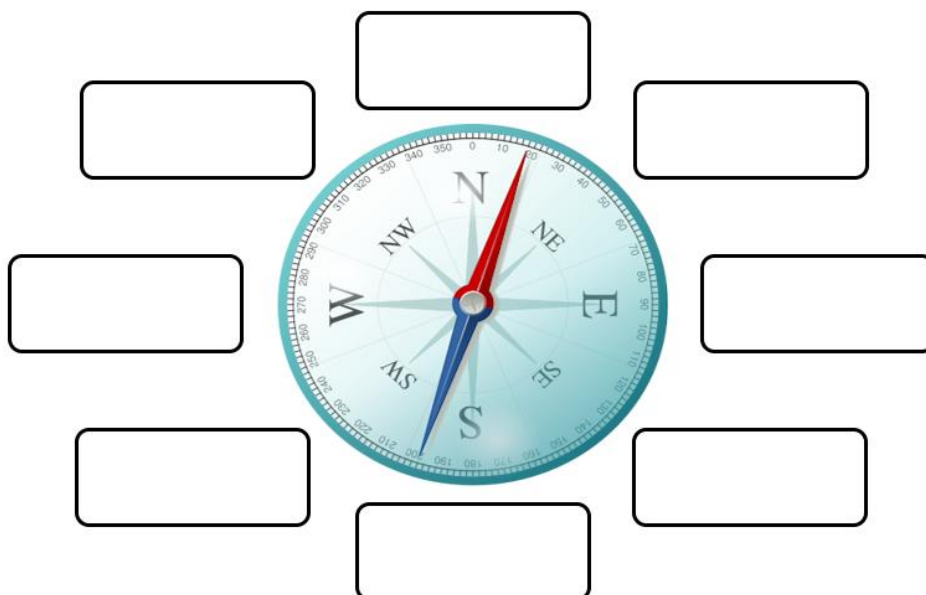
Poŝto i kaj direktoj

☐ sudokcidenten	☐ norde	☐ orienten	☐ norden	☐ rekte
☐ nordokcidente	☐ oriente	☐ sudorienten	☐ suden	☐ supren
☐ sudoriente	☐ rekten	☐ okcidenten	☐ ekstere	☐ sub
☐ nordoriente	☐ eksteren	☐ nordokcidenten	☐ eksterlanden	☐ dekstren
☐ sudokcidente	☐ sude	☐ nordorienten	☐ okcidente	☐ dekstre

Kie (gdzie):

Kien (dokąd):

Traduko de esperantaj vortoj el la listo supre:

· na poŝtudoj zachód	· na póŝtocy	· na wschód	· na póŝtocy	· prosto
· na póŝtocy zachódzie	· na wschódzie	· na poŝtudoj wschód	· na poŝtocy	· w góŝtę
· na poŝtudoj wschódzie	· na wprost	· na zachód	· na zewnątrz	· pod
· na póŝtocy wschódzie	· na zewnątrz	· na póŝtocy zachód	· za granicę	· w prawo
· na poŝtudoj zachódzie	· na poŝtocy	· na póŝtocy wschód	· na zachódzie	· po prawej

TION ONI LEGAS EN ESPERANTIO

7.

Ensaluti

Vi povas ensaluti, nur se vi jam antaŭe registriĝis ĉe la paĝaro. Se vi ne faris tion, necesus unue [registriĝi](#).

Salutnomo *

Pasvorto *

[Mi forgesis la pasvorton](#)

Memoruj min Ensaluti

1. Instaluj la programon:
  - elŝutu la instalado-programon **MIA.exe**
  - lanĉu la instalado-programon **MIA.exe** kiun vi ĵus elŝutis
2. Instaluj necesajn elementojn:
  - elŝutu la dosierojn por elektita lingvo (ekzemple PL) el jena [dosierujo](#)
  - malkompaktigu ilin en vian dosierujon
  - lanĉu la programon ĵus instalitan, kaj menciuj la polan PL kiel defaŭltan lingvon
  - kontrolu la bonan funkciadon de la programo
    - elŝutu la dokumenton [Provo](#), kaj dufoje alklaku ĝin
    - provu la diversajn butonojn por lerni la eblecojn.

Fonto: edukado.net

Informadika vortareto:

• ensaluti	— zalogować się	• salutnomo	— login	• pasvorto	— hasło
• registriĝi	— zarejestrować się	• reto	— sieć	• paĝaro	— strona www
• instali	— zainstalować	• elŝuti	— pobrać	• savi	— zapamiętać
• dosierujo	— folder, katalog	• dosiero	— plik	• defaŭlta	— domyślny
• kompaktigi	— spakować	• printi	— drukować	• skani	— skanować
• telematiko	— telematyka	• projekciilo	— projektor	• prezentaĵo	— prezentacja

NI LEGAS KUN KOMPRENO

Przeczytaj tekst o przygodach Teodora. Zawiera ona trzy ponumerowane anegdoty (1, 2, 3). Następnie dopasuj numery do znajdujących się pod tekstem tytułów tych anegdot (a, b, c).

8. AVENTUROJ DE TEODORO

Mia malnova amiko Teodoro estas neordinara persono. Li estas gaja, bonhumora kaj tre malatenta. Liaj konatoj opinias, ke li estas ekscentra kaj freneza, sed simpatia. Ofte okazas al li amuzaj aventuroj, kiujn li poste volonte rakontas. Jen tri el ili.

1.

Teodoro havas koramikinon. Ŝia nomo estas Klara. Li tre amas ŝin. Sed ili ne loĝas en la sama urbo. Unu tagon Teodoro veturis al Klara per trajno. Dum la vojaĝo li legis gazeton kaj aŭskultis muzikon. Post kelka tempo estis biletontrolo. Venis kondukto kaj petis Teodoron pri la bileto. Teodoro komencis serĉi ĝin en la poŝoj, sed, bedaŭrinde, ne povis trovi ĝin.

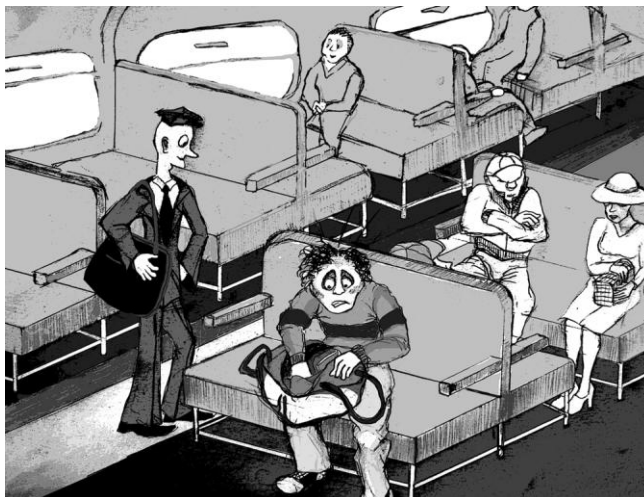
“Mi ja havis la bileton,” li diris. “Mi memoras, ke mi aĉetis ĝin en la stacidomo.”

“Mi komprenas,” respondis ĝentile la kondukto. “Mi havas multe da tempo. Mi atentos.”

Mia amiko malfermis la vojaĝsakon kaj serĉis la bileton tie, sed denove sen sukceso.

“Nu,” diris la kondukto, “mi kredas, ke vi havis la bileton. Vi verŝajne perdis ĝin. Tiaj aferoj okazas. Bonvolu ne serĉi.”

“Sed mi devas trovi tiun bileton,” ekkriis Teodoro, “ĉar mi forgesis la nomon de la urbo, al kiu mi veturas!”

2.

Pasintsemajne mi rigardis en teatro amuzan komedion. Ĝi tiel plaĉis al mi, ke mi rekomendis ĝin al Teodoro.

Hieraŭ mi demandis lin:

“Nu, ĉu vi estis en la teatro?”

“Jes,” li respondis. “Sed mi rigardis nur la unuan akton.”

“Kial?” mi ekmiris. “Ĉu la teatraĵo ne plaĉis al vi?”

“Kontraŭe, mi estis ravita,” li diris, “sed dum la paŭzo mi legis en la programo: *La dua akto – post du jaroj*, kaj mi ne povis atendi tiel longe.”

3.

Antaŭ kelkaj semajnoj Klara volis iri kun Teodoro al operejo. Li konsentis kun plezuro, ĉar li tre ŝatas bonan muzikon. Tamen li ne ĝuis la operon, ĉar Klara la tutan tempon parolis. Post la spektaklo ŝi diris al li:

“Ni venu al la operejo venontmonate. Ni povos rigardi la operon *Karmen*.”

“Bona ideo,” respondis Teodoro. “Mi ankoraŭ ne aŭdis vin en *Karmen*.”

Vortareto:

• unu tagon	— <i>pewnego dnia</i>	• malatenta	— <i>nieuważny</i>	• poŝo	— <i>kieszeń</i>
• post du jaroj	— <i>za dwa lata</i>	• plezuro	— <i>przyjemność</i>	• perdi	— <i>zgubić</i>
• ĝuis la operon	— <i>opera mu się podobała</i>	• forgesi	— <i>zapomnieć</i>		

- a) Li ne povis atendi.   b) Ŝi amas babili.   c) Kie estas la bileto?

POR REPRODUKTO

- 9.** *Przeczytaj poniższy tekst dwukrotnie, a następnie zastaniając go odtwórz pisemnie wstawiając w drugiej części w miejsce kropek brakujące elementy. Na koniec wpisz liczbę całkowicie poprawnych uzupełnień do podsumowania na dole zadania.*

Adamo Ferm estas filmreĝisoro. Li ĵus komencis fari novan filmon. Ĝia titolo estas *Elao*. La filmo estas kombinaĵo de fantasto, sciencfikcio kaj romantika komedio. Bela, juna knabino hazarde malkovros vojon al alia, mistera mondo — *Elao* — en kiu estas alta teknologio kaj mezepoka kulturo. Tie ŝi renkontos junulon, kiun ŝi ekamos. Ankaŭ li ekamos ŝin. Sed la knabino ekplaĉos al la reĝo de *Elao*. Li ŝlosos ŝin en la turo de sia malluma kastelo. Tamen la junulo ne rezignos pri ŝi kaj, kun helpo de magia ringo, elfoj kaj fabelaj bestoj, komencos batalon. Ĉu li venkos? Ni vidos tion sur kinejaj ekranoj post unu jaro.

Adamo Ferm est... reĝisor... | Li ĵus komenc... far... nov... film... | Ĝi... titol... est... *Elao* | La film... est... kombin... de fantast... ..fikci... kaj romantik... komedi... | ...el... jun... knab... hazard... ..kovr... voj... al ali... mister... mond... *Elao*... en kiu est... alt... teknologi... kaj .....epok... kultur... | Tie ŝi renkont... jun.... kiu... ŝi ...am... | ...nkaŭ li ...am... ŝi... | Sed la knab... ..plaĉ... al la reĝ... de *Elao*... | Li ŝlos... ŝi... en la tur... de sia ....lum... kastel... | Tamen la jun... ne rezign... pri ŝi... kaj kun help... de magi... ring... elf... kaj fabel... best... komenc... batal... | Ĉu li venk... | Ni vid... tio... sur kin.... ekran... post unu jar...

Liczba całkowicie poprawnych uzupełnień: / 71

Vortareto:

• reĝisoro — reżyser • hazarde — przypadkowo • ŝlosi — zamknąć na klucz

NI AŬSKULTAS KUN KOMPRENO

10. Poniĝe troviĝas la komenco de la aŭdiodifuzo pri la fama esperantista verkisto (lektoro ludas la rolon de la aŭdiodifuzo aŭ legas la tekston). Dum la aŭdiodifuzo aŭ post la aŭdiodifuzo kompletigu la komencojn de la sekvantaj tekstoj.

1. Nikolao Pret estas gastulo	a) en Ĉinio.
2. Li debutis	b) de Radio Mondo.
3. Li havas	c) en konkurso.
4. Sveda reĝisoro intencas filmi	d) lia edzino.
5. Eleonora estas	e) lia romanon.
6. Ili instruis Esperanton	f) Vjetnamion kaj Tajvanon.
7. Ili intencas viziti	g) tri bonajn stilojn.

Alano:

Bonaj tagoj. Saluton vin Alano kaj Radio Mondo. Kun mi estas nia speciala gastulo, Nikolao Pret.

Nikolao estas konata Esperanta romanverkisto, poeto kaj tradukisto. Li debutis antaŭ kvin jaroj en konkurso por novaj Esperanto-talentoj kaj ricevis tri premiojn. Post minuto li rakontas al ni pri tiu sukceso.

Nikolao estas majstro de la Esperanta prozo. Lia stilo estas simpla, glata kaj klara. En aŭgusto aperis lia nova interesa romano *Vento de espero*. Ĝi havas tri bonajn recenzojn. Nun Nikolao verkas laŭ ĝi filman scenaron, ĉar sveda reĝisoro intencas filmi ĝin. Mi esperas, ke ankaŭ pri tio nia gastulo parolos al ni.

Sed Nikolao okupiĝas ne nur pri literaturo. Li estas ankaŭ talenta Esperanto-instruisto. Li kaj lia edzino Eleonora vojaĝas al diversaj landoj kaj instruas tie Esperanton. Antaŭ nelonge ili estis en Ĉinio kaj instruis nian lingvon al kelkcent lernantoj. Post kelkaj semajnoj ili iros al Vjetnamio kaj Tajvano.

Kiel mi diris, hodiaŭ Nikolao gastas en Radio Mondo. Se vi havos demandojn al li, sendu retleteron al la adreso: kontakti@radiomondo.com (kontakti ĉe radiomondo punkto com). **13**

Karaj amikoj, jen Nikolao Pret.

Vortareto:

• antaŭ nelonge — niedawno • gastulo — gość • debuti — zadebiutować
• premio — nagroda • majstro — mistrz • scenaro — scenariusz

PAROLPRAKTIKO

11. *Wykonaj w języku esperanto jedno z poniższych zadań:*

1. *Zadaj kilku osobom pytania zaczynające się od kiam i kial.*
2. *Umów się z kimś na jakiś termin. Rolę drugiej osoby odegra prowadzący.*
3. *Zaproś kogoś na swoje urodziny w konkretnym terminie.*
4. *Opowiedz jakąś przygodę.*

SKRIBOPRAKTIKO

Wykonaj w języku esperanto wszystkie zadania wymienione poniżej.

12. *Napisz jeden SMS, w którym zapraszasz inną osobę na swoje urodziny w konkretnym terminie, a drugi, w którym ona ci odpowiada potwierdzając lub odmawiając.*

13. *Napisz tekst dialogu przedstawiający negocjacje (targowanie się) ze sprzedawcą, np. na straganie warzywnym o cenę marchewki.*

14. *Napisz tekst krótkiego komentarza do bloga, który Cię interesuje.*

Pamiętaj, o stosowaniu esperanckich liter z daszkiem (np. ĝ), ewentualnie formy z x (np. gx).

PROVERBOJ KAJ DIRAĴOJ

15. *Do wyrażonych po esperancku przysłów i powiedzeń dopasuj polskie odpowiedniki.*

Kia patro, tia filo.

Kochajmy się jak bracia, rachujmy się jak Żydzi.

Kiom da kapoj, tiom da opinioj.

Gdzie kucharek sześć, tam nie ma co jeść.

Ni amu nin frate, sed kalkulu akurate.

Ile głów, tyle zdań.

Ne en unu tago elkreskis Kartago.

Jaki ojciec, taki syn.

Tro da kuiristoj kaĉon difektas.

Myszy tańcuja, gdy kota nie czuja.

Kiam kato promenas, la musoj festenas. Nie od razu Kraków zbudowano.

NI ĈIUJ PAROLAS ESPERANTE

16.

Mi salutas vin. Mia nomo estas Rudji. Mi estas 19-jara brazilano. Mi ŝatas komputilojn, animeojn, mangaojn kaj muzikon. Mi estas programisto. Lastatempe mi estis tre okupita, ĉar mi faris retpaĝon por esperanto-grupo en Tajvano. Sur la foto tie mi estas inter knabinoj. Ĉi tie estas ankaŭ mi, sed en soldata uniformo, antaŭ flugo per helikoptero.

Saluton! Mi nomiĝas Leo. Mi estas 22-jara junulo el Germanio. Mia patrino estas polino, kaj mia patro — japano. Mi kaj mia frato Dai denaske uzas Esperanton (apud la pola kaj la germana). Mi studas mekanikon en la Universitato Darmstadt. Kiel Esperanto-diskĵokeo mi ŝatas esplori kaj krei novan muzikan kulturon inter esperanto-parolantoj.

RESUMA TESTO

Wykonaj wszystkie poniższe zadania, nie korzystając z rozwiązań zamieszczonych w kluczu do zadań. Po tym, w trakcie sprawdzania odpowiedzi grupowo lub indywidualnie, wpisz pod zadaniem w kratce ile odpowiedzi było całkowicie prawidłowych, a potem podlicz na końcu działu. Jeśli wynik wynosi mniej niż 1/3, to musisz powtórzyć odpowiednie partie materiału.

17. Uzupelnij (jeden ciąg kropek to jeden brakujący wyraz).

1. Nov-Jorko estas ..... granda ol Vaŝingtono.
2. La Blanka Monto estas ..... alta monto en Eŭropo.
3. Vintro ..... varma jarsezono.
4. Vistulo ..... longa ..... Danubo.

Liczba poprawnych odpowiedzi: /9

18. Wyraź inaczej te same treści, używając formy z końcówką **-n** (biernika).

Ekzemplo: En la unua de majo multe pluvis.

La unuan de majo multe pluvis.

1. Vi dormis dum dek du horoj.
.....
2. Ĵaŭde mi forveturos.
.....
3. En la sepa de januaro komenciĝis grandaj frostoj.
.....
4. Kiam vi venis al Berlino?
.....

Liczba poprawnych odpowiedzi: /4

19. Dodaj końcówkę **-n** tam, gdzie trzeba.

1. Mi vekigis dudek minutoj..... post la unua.
2. Antaŭhieraŭ estis la dek-naŭa..... de majo.
3. Ni ekloĝis ĉi tie la tria..... de aŭgusto.
4. Estas jam dek minutoj..... antaŭ la kvina.

Liczba poprawnych odpowiedzi: /4

20. Przetłumacz na esperanto.

1. Nie ma problemu.
2. Mam nadzieję.
3. W tym roku
4. Mają rację.
5. Niedawno
6. Pójść do dentysty

7. Świetny pomysł
8. W weekend
9. W tej samej wsi
10. O której godzinie?
11. W porządku.
12. Za chwilę
13. U nich
14. Zrezygnować z
15. On się nie zgadza.
16. Dziś wieczorem
17. Odcinek serialu telewizyjnego

Liczba poprawnych odpowiedzi: /17

21. Dopasuj polskie odpowiedniki do podanych wyrazów esperanckich, wpisując w nawiasy właściwe numery.

(1) antaŭparolo	(2) diversaĵoj	(3) perforto	(4) eldonejo
(5) eksterteme	(6) strangulo	(7) pruntaĵo	(8) kromnomo
(9) ekflori	(10) satmanĝi	(11) demandaro	(12) manskribaĵo
(13) florpoto	(14) sonserpento	(15) pirarbo	(16) defalaĵoj
(17) trosali	(18) intertempe	(19) kaprompaĵo	(20) unuvoĉe
(21) majstroverko	(22) klarvidulo	(23) malespero	(24) travintri
( ) w międzyczasie	( ) rękopis	( ) zakwitnąć	( ) przydomek
( ) przedmowa	( ) nie na temat	( ) grusza	( ) jednogłośnie
( ) różności	( ) pożyczka	( ) arcydzieło	( ) przesolić
( ) najeść się	( ) jasnowidz	( ) doniczka	( ) przezimować
( ) dziwak	( ) kwestionariusz	( ) przemoc	( ) łamigłówka
( ) grzechotnik	( ) odpady, odpadki	( ) wydawnictwo	( ) rozpacz

Liczba poprawnych odpowiedzi: /24

Suma poprawnych odpowiedzi: /58

III. ALDONO POR LA LERNANTO

LINGVOUZAJ KLARIGOJ

❶ Funkcję przedrostka w języku esperanto może pełnić wiele samodzielnych wyrazów, na przykład jednosylabowe przysłówki (*nun, for*), przyimki (*antaŭ, en*), a czasem także różne inne części mowy (*dum, ĝis*).

❷ Przyimek **el** w funkcji przedrostka często odpowiada polskiemu przedrostkowi „wy-”. Oto jeszcze inne przykłady:

eltrinki — <u>wy</u> pić	elaŭskulti — <u>wy</u> stłuchać
eldoni — <u>wy</u> dać	elporti — <u>wy</u> nieść
ellabori — <u>wy</u> pracować	elvoki — <u>wy</u> wołać
elpensi — <u>wy</u> myślić	elbati — <u>wy</u> bić

❸ Przedrostki *tra-* i *trans-* mają taki sam polski odpowiednik *prze-*, a różnica polega na tym, że zazwyczaj *tra-* zwraca uwagę na sam proces przedostawania się przez coś, a *trans-* na przejście od punktu początkowego do końcowego.

Oto jeszcze kilka przykładów zastosowania przyimka *tra* w funkcji przedrostka:

trapasi — <u>prze</u> chodzić	tradormi — <u>prze</u> spać
trabati — <u>prze</u> bić	trabori — <u>prze</u> wiercić

Przyimek **trans** komunikuje, że obiekt znajduje się po drugiej stronie czegoś, p.

<i>La banko estas trans la strato.</i>	— Bank jest <u>po drugiej stronie</u> ulicy.
<i>Ili loĝas trans la rivero.</i>	— Oni mieszkają <u>po tamtej stronie</u> rzeki.
<i>trans la montoj kaj arbaroj</i>	— <u>za</u> górami i lasami

Jako przedrostek przyimek **trans** sygnalizuje przede wszystkim ruch zakończony po drugiej stronie czegoś, a także zmianę miejsca lub stanu, np.

<i>transnaĝi riveron</i>	— <u>prze</u> płynąć rzekę
<i>transsiri straton</i>	— <u>prze</u> jść na drugą stronę ulicy
<i>transplanti arbon</i>	— <u>prze</u> sadzić drzewo
<i>transskribi notojn</i>	— <u>prze</u> pisać notatki

❹ Końcówki **-n**. Użycie biernika jest w języku esperanto znacznie szersze niż w polskim. Służy on m.in. do wyrażania ceny, wagi, czasu trwania, punktu w czasie, miary i kierunku.

Punkt w czasie bywa wyrażany mianownikiem oraz biernikiem: gdy mówimy, że jest któraś godzina, któryś dzień tygodnia lub jakaś data, użyjemy mianownika; jeśli natomiast stwierdzamy, że pewna czynność odbywa się w danym punkcie czasu, to godzinę, dzień tygodnia i datę musimy wyrazić za pomocą biernika. Porównajmy zdania:

<i>Estas kvin minutoj post la dua.</i>	Jest pięć minut po drugiej.
<i>Hodiaŭ estas vendredo, la 6-a de novembro.</i>	Dzisiaj jest piątek, szósty listopada.

ale:

<i>Li telefonis kvin minutojn post la dua</i>	Zadzwonił pięć minut po drugiej.
<i>Tio okazis vendredon, la 6-an de novembro</i>	To się stało w piątek, szóstego listopada.

Zauważmy jednak, że podając czas zegarowy, stosuje się biernik tylko przy niepełnej godzinie, przy pełnej zaś trzeba użyć przyimka **je**, np.

duonon antaŭ la tria o wpół do trzeciej

ale:

je *la unua horo* o pierwszej godzinie

Zwróćmy też uwagę na równoznaczność następujących konstrukcji biernikowych z innymi konstrukcjami:

Ni renkontiĝu lundon. = *Ni renkontiĝu lunde.* Spotkajmy się w poniedziałek.

Mi veturas Varsovion. = *Mi veturas al Varsovio.* Jadę do Warszawy.

Ŝi atendis du horojn. = *Ŝi atendis dum du horoj.* Czekaała (przez) dwie godziny.

Li edziĝis la 5-an de junio. = *Li edziĝis en la 5-a de junio.*

Ożenił się piątego czerwca.

Biernik występuje także w równoważnikach zdań wyrażających życzenie, rozkaz itp., np.

Bonan tagon. — Dzień dobry.

Dankon. — Dziękuję.

Momenton! — Chwileczkę!

Akvon! — Wody!

Feliĉan novan jaron! — Szczęśliwego nowego roku!

Atenton! — Uwaga!

Sukeron? — Cukru? (np. do herbaty)

5 Użycie foje

unuafoje — po raz pierwszy

duafoje — po raz drugi itd.

lastfoje — po raz ostatni, ostatnim razem

unufoje — jeden raz

dufoje — dwa razy

kelkfoje — kilkakrotnie, kilka razy

multfoje — wielokrotnie, wiele razy

6 Kiam (wymowa: ki-am) — kiedy.

7 Imiona męskie zdrobnia się za pomocą przyrostka **-ĉj-**, a żeńskie — za pomocą przyrostka **-nj-**, przy czym wszystkie imiona zdrobnione przybierają po przyrostku końcówkę **-o**, np.

Petro — Piotr   *Peĉjo* — Piotrek, Piotruś

Anna — Anna   *Anjo* — Ania.

Przyrostków tych można też używać z rzeczownikami oznaczającymi pokrewieństwo, np.

patro — ojciec   *paĉjo* — tata, tatuś

patrino — matka*panjo* — mama, mamusia.

- 8 Przyimek **per** oznacza najczęściej relację wyrażaną przez polski narzędnik (kim? czym?), np.

desegni per kolorkrajonoj — rysować kredkami*veni per taksio* — przybyć taksówką

- 9 Jeśli do wyrazów z końcówką *-e* oznaczających miejsce dodamy jeszcze końcówkę **-n**, powstaną wyrazy oznaczające kierunek. Określenia kierunku mają więc często końcówkę łączną **-en**.

- 10 Porównywanie natężenia cech opisanych za pomocą przymiotników i przysłówków może odbywać się w języku esperanto na pięciu poziomach następująco:

największe natężenie: **(la) plej... el/en/sur** — najbardziej... spośród/w/nawiększe natężenie: **pli... ol...** — bardziej... niż...jednakowe natężenie: **tiel... kiel...** — tak... jak...lub **same... kiel...** — tak samo... jak...mniejsze natężenie: **malpli... ol...** — mniej... niż...najmniejsze natężenie: **(la) malplej... el/en/sur...** — najmniej... spośród/w/na.

Przy porównywaniu za pomocą przysłówków *la* przed *plej* lub *malplej* należy opuścić.

DLA CIEKAWYCH

Inaczej niż w języku polskim i wielu językach etnicznych, w języku esperanto nie występuje stopniowanie przymiotników i przysłówków w formie zmiany wyrazu, a jedynie porównywanie opisowe.

- 11 **Ludwik Zamenhof** (1859 – 1917) — inicjator (twórca podstaw) języka esperanto.

Klara Zamenhof (1863 – 1924) — żona Ludwika.

Ludwik i Klara Zamenhof to pierwsza rodzina mówiąca w domu w języku esperanto i wychowująca trójkę dzieci w tym języku. Na świecie jest wiele osób, dla których język esperanto jest pierwszym językiem, który poznają i używają na co dzień.

- 12 **Kiel vi nomiĝas?** — Jak się nazywasz?

Jest to trzecia forma pytania się długiej osoby jak się nazywa przy wzajemnym przedstawianiu się oprócz dwóch poznanych wcześniej w rozdziale 1 (patrz. Objasnienia nr 8 - 10). W tym ćwiczeniu są zestawione razem. Jak widać formy odpowiedzi do każdego z tych pytań mogą być jednakowe, niezależnie od zapytania.

Kiu vi estas? — dosłownie: Kto ty jesteś?

Kiu estas via nomo? — dosłownie: Które jest twoje imię?

(np. ze zbioru imion/nazwisk)

Kiel vi nomiĝas? — dosłownie: Jak się nazywasz?

Można się także spotkać z używanym, ale czasem niejednoznacznym dla odbiorcy

pytaniem:

Kia estas via nomo? — dosłownie: Jakie jest twoje imię?

Jest ono niejednoznaczne, ponieważ **kia** jest najczęściej pytaniem o cechę (czyli o przymiotnik) więc odpowiedzią byłoby np. *Mia nomo estas belsona/longa*. Tymczasem pytamy tu o osobę (rzeczownik).

13 kontakti ĉe radiomondo punkto com

Znak @ w adresie poczty elektronicznej — który jest symbolicznym skrótem angielskiego przymiotnika *at* — należy czytać i wymawiać po esperancku *ĉe*. Niekiedy używa się wyrazu *heliko* — „ślimak”. W języku polskim mówi się „małpa”. Wyraz *ĉe*, analogicznie jak angielskie *at* wskazuje, że skrzynka znajduje się na serwerze wymienionym po znaku @.

SOLVOJ DE LA TASKOJ

PLIFIRMIGO (ekzemplaj solvoj)

B.

- Ĉi tiu libro kostis dek sep eŭrojn kaj sepdek cendojn.
- En kiu vendejo vi aĉetis tiun robon? En butiko.
- Alberto pezas okdek kilogramojn.
- Kiom kostis la jakmantelo de Aleksandro? Ĝi kostis sepdek kvin zlotojn.
- Kia estas la jogurto kiun vi aĉetis en supervendejo? Eksvalida.
- Kiom pezas ĉi tiuj bombonoj? Unu kilogramon.
- Ĉu ili bongustas? Ili estas tre dolĉaj.
- Kie vi riparas la biciklon? En bicikloriparejo.
- Kion vi volas mendi de tajloro? Longan pantalonon.

C.

- Kiam Agnesa intencas iri/veturi al eksterlando? Post tri semajnoj.
- Kiam vi unuafoje vojaĝis per trajno/vagonaro? Kiam mi havis kvar jarojn./ Kiam mi estis kvarjara.
- Kiam Renato lastfoje estis ĉe kuracisto? Antaŭ du monatoj.
- Kiam vi telefonas al avino Irena? Post kelkaj minutoj.
- Kiam vi lastfoje veturis per motorbiciklo? Antaŭ multaj, multaj jaroj.
- Kiam s-ino Zip unuafoje renkontis s-ron Zip? En 1997 (mil naŭcent naŭdek sep).

D.

- Kiam estas la Internacia Tago de Virinoj? La 8-an (okan) de marto.
- Je kioma horo komenciĝos la solenaĵo? Ĝi komenciĝos je la dek-dua.
- Kiam aperis la unua lernolibro de Esperanto? Ĝi aperis la 26-an (dudek-sesan) de julio 1887 (mil okcent okdek sep).
- Mardon matene Anĝela naskis filinon.
- Mi deziras veturi/iri Venecion.

6. Je kioma horo finiĝos la kunveno?	Ĝi finiĝos kvaronon antaŭ la kvina.
7. Kiam estas la nomtago de Rikardo?	La 3-an (trian) de aprilo.
8. Ni renkontiĝu vendredon posttagmeze.	
9. Je kioma horo komenciĝis la prezentado?	Ĝi komenciĝis duonon antaŭ la oka / duonon post la sepa.
10. Kiam la unua homo stariĝis sur la Luno?	La 21-an (dudek-unuan) de julio 1969 (mil naŭcent sesdek naŭ).
11. Ni volas flugi Delhion.	

E.

1. Mi plej ŝatas skribi per krajono.	
2. Mia onklo plej ŝatas manĝi fritojn permane.	
3. Julia malofte pentras per akvofarboj.	
4. Per kio vi plej ŝatas vojaĝi	Per aŭto(mobilo).
5. Dominiko ne ofte skribas per komputilo.	
6. Per kio vi neniam purigas la dentojn?	Per kombilo.

G.

1. Ŝakludo estas pli komplika ol damludo.
2. Liliana estas tiel ĉarma kiel Marta.
3. Latino estas malpli facila ol Esperanto.
4. Antarkto estas la malplej varma kontinento sur la tero.
5. Jupitero estas la plej granda planedo en la Sunsistemo.
6. Luko ne estas tiel amika kiel Marko.
7. Misisipo estas malpli longa ol Amazono.
8. Fero estas pli peza ol papero.
9. Diamanto estas la malplej mola mineralo en la naturo.

8. NI LEGAS KUN KOMPRENO

- a. 2   b. 3   c. 1

10. NI AŬSKULTAS KUN KOMPRENO

1. b   2. c   3. g   4. e   5. d   6. a   7. f

15. PROVERBOJ KAJ DIRAĴOJ

Kia patro, tia filo.	Jaki ojciec, taki syn.
Kiom da kapoj, tiom da opinioj.	Ile głów, tyle zdań.
Ni amu nin frate, sed kalkulu akurate.	Kochajmy się jak bracia, rachujmy się jak Żydzi.
Ne en unu tago elkreskis Kartago.	Nie od razu Kraków zbudowano.
Tro da kuiristoj kaĉon difektas.	Gdzie kucharek sześć, tam nie ma co jeść.

Kiam kato promenas, la musoj festenas. Myszy tańcują, gdy kota nie czują.

RESUMA TESTO (ekzemplaj solvoj)

17. 1. pli   2. la plej   3. estas la malplej   4. estas malpli | ol

18. 1. Vi dormis dek du horojn.
1. Ĵaŭdon mi forveturos.
2. La sepan de januaro komenciĝis grandaj frostoj.
3. Kiam vi venis Berlinon?

19. 1. Minutojn   2. dek-naŭa   3. Trian   4. minutoj

20.

1. Ne estas problemo.	10. Je kioma horo?
2. Mi esperas.	11. En ordo.
3. Ĉi-jare	12. Post momento
4. Ili pravas.	13. Ĉe ili
5. Antaŭ nelonge	14. Rezigni pri
6. Viziti dentiston	15. Li ne konsentas.
7. Brila ideo	16. Ĉi-vespere
8. Semajnfine	17. Epizodo de televida serio
9. En la sama vilaĝo	

21. (18) w międzyczasie (12) rękopis (9) zakwitnąć (8) przydomek
(1) przedmowa (5) nie na temat (15) grusza (20) jednogłośnie
(2) różności (7) pożyczka (21) arcydzieło (17) przesolić
(10) najeść się (22) jasnowidz (13) doniczka (24) przezimować
(6) dziwak (11) kwestionariusz (3) przemoc (19) łamigłówka
(14) grzechotnik (16) odpady, odpadki (4) wydawnictwo (23) rozpacz